

Η πρόσφατη επίσκεψή του στην Πάτρα και το «Πολύεδρο» για την παρουσίαση της νέας του συλλογής διηγημάτων «Τα όνειρα μου δέλουν» (εκδ. Πατάκη), στάθηκε η αφορμή για μια συνομιλία με τον Σωτήρη Δημητρίου.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

«Δεν τελειώνει η πάλη με τις λέξεις»

Συνέντευξη στην ΚΡΙΣΤΥ ΚΟΥΝΙΝΙΩΤΗ

Ο πειραγμένος συγγραφέας μιλάει στην «ΠτΔ» για το βιβλίο του, τους χαρακτήρες που τον γοητεύουν, το παιδεμά του με τις λέξεις, τη «χαμένη γλώσσα». Ακόμα, εκφράζει την άποψή του για την κρίση και αποκαλύπτει τις... εναλλακτικές επαγγελματικές του δραστηριότητες.

Πώς γεννιούνται οι ιστορίες σας και ποιοι και ποιοι οι χαρακτήρες που σας εντριγκάρουν κάθε φορά;
Είμαι ανθρωποκεντρικός στα διηγήματά μου. Οι άνθρωποι είναι αυτοί που είναι στο κέντρο των διηγημάτων μου, πρώτοι, δεύτεροι και τρίτοι ήρωες. Έχω μια ιδιαίτερη αδυναμία στους εκπροσώπους της χαμηλής ζώνης -οικονομικής, πολιτικής- διότι ίσως είναι πιο εύκολοι. Δεν έχουν δυνατότητα αλλαγής προσώπων και αυτό δίνει μια λαβή στο συγγραφέα, ενώ οι «υψηλής ζώνης» καμουφλάρονται πιο εύκολα. Με ενδιαφέρουν πιο πολύ οι λαϊκοί άνθρωποι. Μπορεί, δε, μια κουβέντα που θα ακούσω, κυρίως στους δημόσιους χώρους, ένα πρόσωπο ή ένα βλέμμα, να λειτουργήσει ως καταλύτης, να ενεργοποιήσει υπάρχουσες σκέψεις και σπαράγματα μυθοπλασιών και και να γεννηθεί αστραπιαία μια ιστορία.

Σας έχουν χαρακτηρίσει δεξιοτέχνη της μικρής φόρμας. Πόσο παιδεύετε κάθε κείμενό σας μέχρι να επιτύχετε το επιθυμητό αποτέλεσμα;
Οι ετικέτες είναι υπόθεση των πραγματολόγων. Δεν νιώθω διηγηματογράφος, έχω γράψει μυθιστορήματα, δοκιμακό λόγο... Πάντως, το παιδεύω πάρα πολύ. Η πάλη με τις λέξεις δεν τελειώνει ποτέ. Δεν είναι καθόλου εύκολο. Όσο πιο απλό φαίνεται ένα κείμενο και όσο ρέει απρόσκοπτα στην ανάγνωση τόσο περισσότερο έχει παιδεύει ο συγγραφέας. Δεν χαρίζεται η απλότητα και η ροή. Είναι πολύ δυσκολοκατόρθωτες. Απαιτείται γράψιμο, ξαναγράψιμο και... ξαναγράψιμο. Είναι, θα έλεγα, ένα τεστ κρίσεως της αισθητικής του συγγραφέα, αδιαλείπτως.

«Τα όνειρα μου δέλουν» ο τίτλος της νέας σας συλλογής. Οι ήρωές της είναι μοναχικοί, εμμονικοί, διαστροφί-

«Όσο πιο απλό φαίνεται ένα κείμενο και όσο ρέει απρόσκοπτα στην ανάγνωση τόσο περισσότερο έχει παιδεύει ο συγγραφέας»

κοί, -για παράδειγμα οι ιστορίες με την αιμομιξία- συνάμα, όμως γίνονται οικείοι και δεν ενοχλούν τόσο τον αναγνώστη. Πώς το πετυχαίνετε αυτό;
Η μορφή αποκαθαίρει. Όταν η μορφή είναι επιτυχημένη, όσο αποτρόπαια και ακραία να είναι η ιστορία, κατά κάποιον τρόπο δικαιώνεται. Ερχεται η δικαίωση μέσα από την ίδια την τέχνη. Δευτερευόντως, όμως, η αλήθεια είναι ότι όλοι οι άνθρωποι πατάμε και στο αγγελικό και στο

διαβολικό, οπότε έχουμε εμπειρίες. Και όταν τις βλέπουμε και γραμμένες, υπάρχει και ένα είδος ανακουφίσεως. Λέμε, δηλαδή, ότι είναι κοινός τόπος ανθρώπινος και αυτό ανακουφίζει, παρηγορεί. Αλλά πρωτίστως οφείλεται στην τέχνη της γραφής.

Εχει τύχει να «φορτώσετε» στους χαρακτήρες των ιστοριών σας δικά σας σκοτεινά στοιχεία για να αποφορτιστείτε;
Σαφώς η γνωστή ρήση του Φλωμπέρ «η Μαντάμ Μποβαρί είμαι εγώ» είναι διαχρονική. Οι συγγραφείς μετέχουν σε όλους τους ήρωες, και στα καλά τους και στα κακά τους. Τώρα, αν έχει τύχει να το κάνω με πρόθεση να αποφορτιστώ, δεν νομίζω... Όμως μετέχει και ο αναγνώστης όταν διαβάζει, γι' αυτό δεν κλωτσάει. Μετέχει μέσω των εμπειριών του. Είναι κι αυτός ομογάλακτος αδελφός. Δεν του είναι ξένα αυτά τα πράγματα. Νομίζω ότι είμαστε σταγόνες νερού. Δεν διαφέρουμε τόσο δραματικά.

Σε μια σας ιστορία, ο ήρωας-συγγραφέας θέλει να εξαφανιστεί από προσώπου γης το έργο του. Εχει περάσει από το μυαλό σας ανάλογη σκέψη;
Βέβαια, βέβαια. Είναι χαρακτηριστικό αυτού του διπλού εαυτού που όλοι έχουμε. Όσο ελκυόμαστε από τα φώτα της ράμπας και θέλουμε προβο-

λή, άλλο τόσο ελκυόμαστε από την εξαφάνιση και διψάμε γι' αυτή. Δεν είμαστε μονοδιάστατοι. Κι αυτό ισχύει για όλους τους ανθρώπους, όχι μόνο για τον συγγραφέα. Απλώς κάποιοι είναι πιο ευαίσθητοι και το νιώθουν πιο έντονα και κάποιοι άλλοι λιγότερο. Είναι ιδιον, άλλωστε, του ανθρώπινου είδους, να μη νιώθει ευχαριστημένο με τίποτα. Οι πάντες, άμα τους ρωτήσεις, θα απαντήσουν ότι είναι δυσαρεστημένοι, ότι θέλουν κάτι άλλο.

Ο... «γλωσσοφονεύς» και ο μαλθακός λαός μας

Στα βιβλία σας συναντάμε την ντοπιολαλιά της Ηπείρου. Πιστεύετε ότι μπορεί να διατηρηθεί στο πέρασμα του χρόνου και με το φευγικό των γεροντότερων;
Οχι, ούτε και πρέπει. Τα πράγματα εξελίσσονται. Απλώς για τη δική μου αισθητική, η γλώσσα του ελληνισμού -κυρίως επί τουρκοκρατίας- και η επιβίωσή της -κι εδώ είναι το οξύμωρο- επί της σκλαβιάς, ήταν υπέροχη. Επιβίωσε, μάλιστα, ενάμιση αιώνα μετά την απελευθέρωση και μετά έσβησε. Αυτή η γλωσσική περίοδος, λοιπόν, είναι λαμπρή. Και το σκολείο χάλασε τη γλώσσα. Για μένα, το σκολείο είναι «γλωσσοφονεύς». Πάντως, δεν την αναβιώνω μήπως επανέλθει -το ποτάμι δεν κυλάει δυο φορές στο ίδιο σημείο- απλώς δίνω στον αναγνώστη και μία άλλη όψη της, για την αισθητική του τέρψη.

Στο βιβλίο σας «Κοντά στην κοιλιά», που κυκλοφόρησε το 2014, αναφέρεστε στην κρίση. Σχεδόν δύο χρόνια μετά, πώς βλέπετε να εξελίσσονται τα πράγματα στη χώρα;
Στη χώρα τα πράγματα εξελίσσονται πολύ αργά, με ρυθμούς χελώνας. Κρίσεις έχουν συμβεί κατά καιρούς κι όπως λέει μια Ηπειρώτισσα: «Κλαίμε άδαρτοι». Οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν πολύ πιο μεγάλα δημόσια δεινά. Εδώ στην Ελλάδα υπερβάλλουμε λίγο. Σαφώς υπάρχει αυτή η κρίση, και είναι βαθύτερη, το έχουν πει όλοι, άλλωστε. Εχει γίνει μαλθακός ο λαός. Κάτι συνέβη με τις παροχές. Οι γονείς προς τα παιδιά, το κράτος προς τους υπαλλήλους... Κι αυτό απενεργοποίησε τους ανθρώπους, τους έκανε μαλθακούς, παθητικούς, και τώρα νιώθω ότι το έθνος μας βρίσκεται σε μαρσαμό.

Εσάς κατά πόσο σας επηρεάζει συναισθηματικά όλο αυτό;
Από τη φύση μου δεν είμαι των δημοσίων πραγμάτων. Δεν με ενδιαφέρουν. Με ενδιαφέρει η ίδια η ύπαρξη. Αυτά τα θεωρώ ελάσσονα θέματα, παρ' όλο που τα έχουμε βάλει στο κέντρο της ζωής μας. Υποθέτω, όμως, ότι εισπράττω κι εγώ την κακή ενέργεια του ψυχισμού και μοιραίως επηρεάζομαι. Συνειδητά όχι, ασυνειδητά επηρεάζομαι.

Αν δεν ήσασταν συγγραφέας, τι θα μπορούσατε να κάνετε με μεγάλη άνεση;
Με μεγάλη άνεση; Τον καφετζή και τον οργανοπαίκτη γύφτικης κομπανίας σε πανηγύρια. Τα θεωρώ και τα δύο πολύ ανακουφιστικά, πολύ έξω από τον εαυτό μου. Ο αντίποδας της γραφής, που είσαι συνεχώς εντός.